

Hrvatska treba poduzeti mjere za poboljšanje kontrole neto rashoda, poboljšati kvalitetu i učinkovitost državne potrošnje i dati prioritet ulaganjima koja potiču rast, neke su preporuka koje je u srijedu objavila Europska komisija.

Komisija je u okviru proljetnog paketa Europskog semestra objavila izvješća za sve države članice u kojima se analiziraju gospodarski društveni razvoj, daju ocjene o provedbi prošlogodišnjih preporuka te nove preporuke.

Hrvatska je za ovu kao i za prošlu godinu dobila pet preporuka.

Prva se odnosi na kontrolu neto rashoda gdje Hrvatska znatno odstupa od preporučenih gornjih granica.

Prema izračunu komisije, neto rashodi u Hrvatskoj porast će za 5,7 posto u 2026. godini, a kumulativno za 37,5 posto u 2024., 2025. i 2026. godini. Projicirani rast neto rashoda u 2026. godini iznad je preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od nešto više od 0,3 posto BDP-a na godišnjoj razini. Kada se 2024., 2025. i 2026. godine uzmu zajedno, projicirana kumulativna stopa rasta neto rashoda također je iznad preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara kumulativnom odstupanju od 1,6 posto BDP-a. Uzimajući u obzir fleksibilnost za veće obrambene izdatke predviđenu nacionalnom klauzulom o odstupanju, uzimajući u obzir 2024., 2025. i 2026. godinu zajedno, projicirano kumulativno odstupanje neto rashoda iznosi 1,0 posto BDP-a.

“U nadolazećim godinama javne financije bit će pod sve većim pritiskom zbog rastućih potreba za potrošnjom za produktivna ulaganja, starenja stanovništva, prilagodbe klimatskim promjenama, obrane, dvostruke tranzicije i drugih konkurentskih prioriteta”, navodi komisija ističući potrebu da Hrvatska poboljša kvalitetu i učinkovitost javne potrošnje te da prioritet ulaganjima koja potiču rast, uključujući i na lokalnoj razini.

U prvoj preporuci također se traži da Hrvatska ojača obrambene rashode i spremnost uz osiguranje učinkovitosti potrošnje i postupno prilagođava proračun kako bi se održali strukturno veći obrambeni rashodi, da mjere poduzete za ublažavanje utjecaja porasta cijena energije uzrokovanog krizom budu privremene, usmjerene na zaštitu ranjivih kućanstava ili na rješavanje potreba energetske intenzivnih poduzeća, da poboljša učinkovitost javnih rashoda putem jačih redovitih pregleda potrošnje i njihovom integracijom u proračunski okvir, preispita učinkovitost poreznih rashoda i nastavi s napretkom reforme periodičnog oporezivanja imovine dovršetkom potrebne administrativne infrastrukture i uvođenjem sustava temeljenog na vrijednosti.

Komisija navodi da je Hrvatska nedavnim reformama oporezivanja nekretnina poduzela važne korake, ali da je trenutačni okvir ograničenog opsega, jer se primjenjuje samo na prazne i sekundarne nekretnine te se pretežno temelji na lokaciji i veličini, a ne na tržišnoj vrijednosti.

“Uvođenje komponente temeljene na tržišnoj vrijednosti i postupno proširivanje porezne osnovice kako bi se obuhvatio širi raspon nekretnina, uz dužno uzimanje u obzir platežne sposobnosti poreznih obveznika, doprinijelo bi povećanju prihoda i osiguranju pravednije i učinkovitije raspodjele poreznog tereta. Također bi ojačalo poticaje za uvođenje nenastanjenih stambenih objekata na tržište stanovanja”, navodi komisija.

Osigurati kontinuitet reformi

U drugoj preporuci kaže se da Hrvatska treba osigurati kontinuitet reformi i ulaganja provedenih u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te zadržati zamah provedbe u okviru programa kohezijske politike.

Komisija ističe da je u provedbi programa kohezijske politike, koji obuhvaćaju potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF), Fonda za pravednu tranziciju (JTF), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF) Hrvatska iznad je prosječnog tempa na razini EU-a, kako u pogledu odabira projekata tako i plaćanja.

“Stoga je važno je održati trenutačni zamah, a istovremeno maksimizirati učinak ulaganja na terenu”, kaže komisija.

U trećoj preporuci traži se da Hrvatska promiče konsolidaciju, suradnju i, gdje je to relevantno, spajanja javnih istraživačkih instituta i sveučilišta, potiče ulaganja u istraživanje i inovacije, koordinaciju i upravljanje, uzimajući u obzir regionalne razlike.

Jačati tržište kapitala, povećati udio obnovljivih izvora energije

U toj toj preporuci traži se i jačanje tržišta kapitala, poboljšanje pristupa raznolikom financiranju i produbljivanje tržišta kapitala daljnjim olakšavanjem sudjelovanja maloprodajnih i institucionalnih ulagača, proširivanjem rizičnog kapitala, rješavanjem prepreka uvrštavanju na burzu i jačanjem korporativnog upravljanja. Također se preporučuje regulatorno pojednostavljenje i smanjivanje administrativnog opterećenja boljom koordinacijom na svim razinama vlasti i integracijom digitalnih alata te pojednostavljenje izdavanje dozvola kako bi se podržala čista industrijska tranzicija. Preporučuje se i funkcionalno spajanje javne uprave na lokalnoj razini, poboljšanje upravljanja ljudskim resursima, poboljšanje pravosudnog sustava, ubrzanje uvođenja širokopojasnog interneta u nedovoljno pokrivenim područjima, posebno ruralnim područjima i otocima.

Četvrta preporuka odnosi se na poticanje obnovljivih izvora energije, ulaganja u energetske infrastrukturu, energetske učinkovitost, elektrifikaciju cestovnog prometa.

Hrvatskoj se preporučuje brže uvođenje obnovljivih izvora energije kako bi se snizile veleprodajne cijene električne energije, modernizacijom električnih mreža i ulaganjem u skladištenje električne energije. Preporuča se i uvođenje pametnih brojila i promicanje dinamičnih ugovora. Traži se pojednostavljenje postupaka izdavanja dozvola i priključenja na mrežu za obnovljive izvore energije i energetske zajednice, ubrzaju mjere energetske učinkovitosti i promiču učinkovita i zelena rješenja za grijanje i hlađenje, promiče održivi gradski promet, željeznicu i elektrifikaciju cestovnog prometa.

Preporučuje se i postupno ukidanje subvencije za fosilna goriva, posebice u prometnom sektoru i poticanje kružnog gospodarstva, kao i rješavanje rizika od prirodnih opasnosti poboljšanjem upravljanja, ulaganjem u otpornost na klimatske promjene i stvaranjem poticaja za osiguranje od klimatskih rizika.

Mjere za tržište rada

U petoj preporuci navodi se da treba raditi na smanjenju nedostatka radne snage i vještina uklanjanjem prepreka sudjelovanju na tržištu rada, jačanjem obrazovanja na svim razinama, posebno za osnovne i STEM vještine, te osiguravanjem dovoljnog broja kvalificiranih učitelja.

Preporučuje se jačanje usavršavanje i prekvalifikacija te poboljšavanje učenja uz rad. Traže se i mjere aktivne politike zapošljavanja usmjerene na ranjive skupine i jačanje i napora za privlačenje, razvoj i zadržavanje talenata.

Preporučuje se i smanjivanje siromaštva i nejednakosti dohotka povećanjem adekvatnosti socijalnih naknada uz održavanje fiskalne održivosti boljim ciljanjem, poboljšanje pristup formalnoj dugotrajnoj skrbi u kući i zajednici.

Traži se i bolja zemljopisna distribucija zdravstvenih radnika i ustanova, ulaganje u e-zdravstvo i jačanje prevencije te povećanje ponude stanova u područjima velike potražnje kao i poboljšanje praćenja pristupačnog i socijalnog stanovanja. (Hina)

